

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 8/2012 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2011

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 april 2012 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2011 (B 7/2012 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet ska lämna utlåtande till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Tiina Astola, justitieministeriet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

— inrikesministeriet

— social- och hälsovårdsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Lagutskottet har behandlat berättelsen utifrån de uttalanden som riksdagen godkänt på förslag från utskottet. De 20 uttalandena ingår i 14 betänkanden. Nitton av dem gäller justitieministeriets och ett social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde. Också av de uttalanden som riksdagen godkände i samband med proposition RP 44/2002 rd gäller nr 3 social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Uttalanden som kan strykas

Utskottet anser att de åtgärder som vidtagits med anledning av följande uttalanden har varit tillräckliga eller att uttalandena i övrigt inte längre är aktuella:

- *Lagstiftningen om ordningsbot, blancostraffbestämmelser, tillräknelighet*
RP 44/2002 rd, uttalande 2, s. 161

Riksdagen förutsatte 31.1.2003 att regeringen utreder om blancostraffbestämmelserna uppfyller de villkor som den straffrättsliga legalitets-

principen ställer och vid behov vidtar åtgärder för att revidera lagstiftningen. Av berättelsen framgår det att lagstiftningen om ordningsbotsförelser har reformerats och att det nu i lag föreskrivs uttömmande om ordningsbotsförelser och om beloppen för de ordningsböter som föreläggs för dem. Laggranskningen anser enligt berättelsen nästan utan undantag att förslagen till blancostraffbestämmelser uppfyller de villkor som grundlagen och grundlagsutskottet fastställer för dem.

Utskottet framhöll vid behandlingen av regeringens åtgärdsberättelse för 2010 att det i nästa berättelse måste anges om ändringar behöver göras i annan lagstiftning till följd av blancostraffbestämmelserna (LaUU 7/2011 rd). Någon sådan information finns inte i den aktuella berättelsen, men justitieministeriet har på utskottets begäran kommit med en rapport. Det lär finnas drygt tio blancostraffbestämmelser i den gällande lagstiftningen. Ministeriets bedömning är att straff just aldrig döms ut med stöd av de bestämmelserna. Det enda undantaget är 19 § i lagen om

transport av farliga ämnen (719/1994) som lagts till grund för en lång rad bötesstraff. Dessutom framhåller ministeriet i sin rapport att nyaste Lainlaatijan opas bestämt avråder från så kallade blancostraffbestämmelser även i lagar utanför strafflagen. Enligt den färskare publikationen "Ohjeita lausunnon valmistelijalle" (2002:6) är blancostraffbestämmelser inte tillåtna och i de nya regler för författningsskrivning som håller på att tas fram kommer bestämmelserna att förbjudas. Justitieministeriet uppger att det ingår i planerna att ändra de gällande blancobestämmelserna efter reglerna i takt med att lagstiftningen ses över. Utskottet menar att detta är befogat och angeläget och anser utifrån den erhållna informationen att uttalandet kan strykas.

— *Automatisk trafikövervakning*
RP 16/2005 rd (s. 163—164)

Riksdagen förutsatte 29.11.2005 att effekterna av den automatiska trafikövervakningen följs upp och att inte bara den här typen av övervakning byggs ut utan att det också avsätts resurser för traditionell trafikövervakning. Uttalandet hänför sig till förfarandet med så kallat straffrättsligt innehavaransvar, som trädde i kraft 1.4.2006 och som innebär att ett ordningsbetsföreläggande för fortkörning som avslöjats vid automatisk trafikövervakning kan sändas direkt till den som i fordonsregistret är antecknad som fordonets ägare eller till föraren. I berättelsen rapporteras det bl.a. att den automatiska trafikövervakningen har utvidgats under de senaste åren och att erfarenheterna av denna övervakning och det förenklade förfarandet varit goda.

Inrikesministeriet bedömer att trafiksäkerheten blivit bättre mycket tack vare den automatiska trafikövervakningen, eftersom polisen lyckats öka sina insatser mot fortkörning rejält. Anmärkningarna för fortkörning har ökat, likaså antalet bötesstraff och straffyrkanden för fortkörning. När det gäller resurserna för traditionell trafikövervakning rapporterar inrikesministeriet att det 2005 gick åt 616 årsverken för traditionell trafikövervakning och 22 årsverken för automatisk trafikövervakning, dvs. totalt 638 årsverken. Motsvarande siffror 2011 var 553 respektive 53 årsverken, vilket ger inalles 606 års-

verken. Den arbetstid som gått åt till traditionell trafikövervakning har minskat med ca 10 procent från 2005 till 2011 medan den arbetstid som använts till automatisk trafikövervakning ökat med 140 procent.

Efter erhållen information anser utskottet att uttalandet inte längre kräver några åtgärder. Utskottet vill dock fästa uppmärksamheten vid det projekt som inrikesministeriet tillsatte våren 2012 för fortsatt omstrukturering av polisförvaltningen (Pora III) och understryker att även det projektet bör involvera adekvata resurser för traditionell trafikövervakning.

— *Ersättning för lidande till omkomnas närstående*

RP 192/2005 rd, s. 164

I svaret på proposition RP 192/2005 rd förutsatte riksdagen att det samtidigt som effekterna av den nya brottsskadelagen följs upp också görs en bedömning av villkoren för närstående till de som omkommit och behovet att införa bestämmelser om deras rätt att få ersättning för lidande. På samma gång ska det göras en utvärdering av 5 kap. 4 a § i skadeståndslagen och praxis för tillämpningen av paragrafen. Regeringen rapporterar i sin berättelse om den utredning som gjorts och den proposition som utredningen gett upphov till (RP 251/2010 rd). Riksdagen godkände lagförslaget i december 2010 och lagen trädde i kraft den 1 mars 2011 (95/2011). Det är viktigt framför allt för de närstående till omkomna offer att man i förlängningen också följer upp omdisponeringen av grundavdraget och hur det fungerar, framhöll utskottet när det behandlade propositionen om lagändringen. Vidare ansåg utskottet att man måste se på situationen för de närstående till offer för brott mot liv och om något behöver eller kan göras för den, alltså t.ex. om det är möjligt att införa en föregående betalningsförbindelse om terapikostnader som ersätts som sjukvårdskostnader (LaUB 29/2010 rd). I den aktuella berättelsen rapporteras nu att justitieministeriet kontinuerligt bevakar hur ersättningssystemet enligt brottsskadelagen fungerar och hur lagändringen påverkar särskilt ersättningsskyddet för närstående till omkomna. Med hänvisning till sitt tidigare betänkande anser ut-

skottet att bevakningen är viktig och efterlyser senare en separat rapport om hur ändringarna fungerar. Uttalandet kan alltså strykas nu.

— *Anmälan till utökningsmyndigheten och förbud att anlita ombud i utökning*
RP 83/2006 rd, uttalande 1, s. 165

I samband med att utökningsbalken antogs förutsatte riksdagen att regeringen följer hur bestämmelserna om anmälan till förmyndarmyndigheten om minderåriga gäldenärer fungerar i praktiken och vid behov vidtar åtgärder för att förbättra regleringen. Enligt lagen ska utmätningssmannen göra en anmälan till förmyndarmyndigheten när ett utökningsärende som grundar sig på en dom i tvistemål har väckts mot en person som inte har fyllt 18 år eller när skatter tas ut hos en minderårig genom utökning. Meningen är att förmyndarmyndigheten tar kontakt med den minderårigas vårdnadshavare och utreder varför den minderåriga har blivit betalnings-skyldig.

När lagutskottet behandlade regeringens åtgärdsberättelse för 2010 ansåg det att nästa berättelse bör innehålla en rapport om på vilket sätt man bevakat hur bestämmelserna fungerar och om meddelandep Praxis utfallit som tänkt (LaUU 7/2011 rd). Någon sådan information finns inte i den aktuella berättelsen, men justitieministeriet har på utskottets begäran kommit med en rapport. I slutet av 2011 var strax under 3 000 skuldsatta minderåriga föremål för utmätning, vilket är ca 1,2 procent av alla gäldenärer, och merparten av dem var i åldern 15—18 år. De minderårigas skulder består oftast av arvs- och gåvoskatter, skogsvårdsavgifter, böter och kontrollavgifter i kollektivtrafik. Det finns varken statistik eller forskningsrön gällande bestämmelsernas effekter, men bestämmelserna har fungerat bra i praktiken. Dessutom har en arbetsgrupp vid justitieministeriet lagt fast riktlinjer för arbetsgången på myndigheterna för att processen mellan myndigheterna ska löpa friktionsfritt. Enligt kommentarer från utökningsverk på kurser finns det tecken på att föräldrarna i större utsträckning befattar sig med minderårigas skulder när de vet att ett utökningsärende leder till anmälan till förmyndarmyndigheten. Man har

också försökt framhålla för dem som kan kräva indrivning av direkt utökningsbara fordringar, exempelvis sjukhus, att de inte ska kräva in skulder av minderåriga. Efter erhållen utredning anser utskottet att uttalandet kan strykas.

Uttalanden som ska stå kvar

Övriga uttalanden som riksdagen godkänt på förslag från lagutskottet är fortfarande behövliga och bör följaktligen stå kvar i berättelsen. Utskottet vill dessutom ge synpunkter på uttalandena nedan.

Riksdagen förutsatte i samband med proposition *RP 57/2000 rd* en utredning av om fördelningen av mål mellan domstolarna i Helsingfors och på annat håll i landet kan balanseras på så sätt att kategorier av mål som av någon orsak koncentrerats till en enda domstol överförs till domstolar på annat håll än i Helsingfors. I berättelsen behandlas bland annat hovrätternas nya domkretsarrangemang, utredningar om möjligheterna att överföra obestridliga fordringsmål och justitieministeriets förslag till decentralisering av olika ärendekategorier till de regionala förvaltningsdomstolarna. Dessutom rapporteras det i fråga om översynen av hovrätts- och förvaltningsdomstolsnätet att justitieministeriet nyss föreslagit att antalet hovrätter ska minskas med en och antalet förvaltningsdomstolar med två och att ett separat beslut om placeringen av domstolarna ska fattas i början av 2012. Utskottet anser att uttalandet bör stå kvar, eftersom hovrätts- och förvaltningsdomstolsprojektet ännu inte slutförts.

Riksdagen förutsatte i samband med proposition *RP 44/2002 rd* bland annat att regeringen innan strafflagen träder i kraft försäkrar sig om att bestämmelserna i strafflagen och i mentalvårdslagen möjliggör vård oberoende av personens vilja för farliga förbrytare som på grund av otillräcklighet inte har dömts till straff (*uttalande 3*). Enligt berättelsen är social- och hälsovårdsministeriet i färd med att bereda en proposition om samordning av strafflagen och mentalvårdslagen utifrån en arbetsgruppspromemoria som blev klar 2006. Men ministeriet rapporterar om förseningar i beredningen på grund av ina-

adekvata beredaresurser. Ministeriet kommer under sommaren att precisera höstens lagstiftningsprogram och avser i det sammanhanget också titta på den fortsatta beredningen och tids-schemat för propositionen om samordning av straff- och mentalvårdslagarna. Med hänvisning till tidigare kommentarer skyndar utskottet på propositionen (LaUU 7/2011 rd).

Samtidigt som riksdagen godkände en ändring av lagen om indrivning av fordringar (*RP 21/2004 rd*) förutsatte den att regeringen utreder om bestämmelserna i lagens 9 § om begränsningar som gäller indrivningsuppdrag är ändamålsenliga. Vidare förutsatte riksdagen i samband med proposition *RP 83/2006 rd* att regeringen utreder om det är ändamålsenligt och även med hänsyn till gäldenärernas rättssäkerhet och de indrivningskostnader som drabbar dem motiverat att tillåta ombud vid utsökning av offentliga fordringar (*uttalande 2*). Enligt berättelsen säger justitieministeriets arbetsgrupp för betalningsdröjsmål i sitt betänkande att det inte finns grund för att slopa begränsningar som gäller indrivningsuppdrag eller för att ändra förbudet att anlita ombud i utsökning. Efter att riksdagen fått berättelsen lämnade regeringen 7.6.2012 en proposition (*RP 57/2012 rd*) som bygger på arbetsgruppens betänkande. Eftersom riksdagen ännu inte har slutbehandlat propositionen bör uttalandena stå kvar.

I samband med proposition *RP 221/2005 rd* förutsatte riksdagen att det för prostituerade ordnas adekvata stödtjänster för att ge dem bättre möjligheter att komma ifrån prostitution och inträda i arbetslivet. Berättelsen redogör för det hjälpsystem för offer för människohandel som infördes i början av 2007. Dessutom har en översyn av lagstiftningen om människohandel aktualiserats vid både justitieministeriet och inrikesministeriet. Enligt berättelsen klarnar situationen när översynerna gjorts. De här utvecklingsprojekten gällande människohandel är angelägna. Men utskottet vill trots allt upprepa sitt påpekande i utlåtandet om 2010 års åtgärdsberättelse, nämligen att uttalandet inte bara avser offer för människohandel utan om prostituerade i allmänhet. Utskottet har i flera sammanhang påpekat att man separat bör överväga skräddarsydda stödåtgärder för prostituerade som har hemkommit i Finland (LaUU 9/2007 rd, LaUU 11/2008 rd, LaUU 11/2009 rd). Nästa åtgärdsberättelse bör ge information om frågan. Uttalandet kan därför inte strykas.

Ställningstagande

Lagutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 13 juni 2012

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Lars Erik Gästgivars /sv
medl. Johanna Jurva /saf
Suna Kymäläinen /sd
Antti Lindtman /sd
Markku Mäntymaa /saml

Aino-Kaisa Pekonen /vänst
Jaana Pelkonen /saml
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf
Peter Östman /kd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.